

การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5*
DEVELOPMENT OF A SCHOOL MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE STUDENTS'
LIFE AND CAREER SKILLS AT DANKHUNTHOT SCHOOL UNDER NAKHON
RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

เฉลิมยศ พุทธา*, สมเกียรติ ชิดไธสง

Chelermiyot Phuttha*, Somkiat Chidthaisong

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School, Western University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: familydaeng0@gmail.com

*Tel: 084-470-3344

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารสถานศึกษา 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รองผู้อำนวยการและครูผู้สอน จำนวน 105 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามตารางของเครจซีและมอร์แกน 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า PNI และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และด้านหลักสูตร ตามลำดับ แนวทางการบริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพอย่างครบถ้วนและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง 2) รูปแบบที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน 5 ด้าน กระบวนการบริหารตามหลัก POLC และผลที่เกิดจากกระบวนการบริหารตามคู่มือการใช้รูปแบบ 7 ด้าน 3) ผลการประเมินทักษะชีวิตและอาชีพก่อนการใช้รูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการใช้รูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา, ทักษะชีวิตและอาชีพ, นักเรียน ระดับประถมศึกษา, การพัฒนาแบบ, การบริหารสถานศึกษาเพื่อ พัฒนาผู้เรียน

Abstract

This research aims to 1) Study the current state, desired state, and guidelines for school administration; 2) Create and validate a model; 3) Study the results of using the model; and

4) evaluate the model. A mixed-methods research approach was used. The sample group consisted of 105 deputy principals and teachers, selected using stratified random sampling according to the Krejcie-Morgan table. The informants were 7 experts selected using purposive sampling. The instruments used were questionnaires and interviews. Statistical analyses included mean, standard deviation, PNI value, and content analysis. The findings revealed that: 1) The current state of school administration for developing students' life and career skills was generally at a moderate level, while the desired state was at the highest level. The highest priority areas were assessment and evaluation, parental and community involvement, and curriculum, in that order. Regarding school administration guidelines, school administrators focused on developing a flexible curriculum that aligns with the local context, active learning, diverse assessment methods, continuous teacher competency development, and promoting parental and community involvement. The objectives of this study were: 1) To enable students to develop comprehensive life and career skills and apply them effectively in their daily lives; 2) The developed model comprises three components: five aspects of students' life and career skills, the POLC management process, and the seven outcomes of the management process as outlined in the model's user manual; 3) The assessment of life and career skills before implementing the model was at a moderate level, and after implementing the model, it was at the highest level; and 4) The developed model demonstrated a high level of feasibility and usefulness.

Keywords: School Management Model, Life and Career Skills, Primary School Students, Model Development, School Management For Student Development

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชากรในทุกประเทศ รวมถึงประเทศไทย การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างและพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7 และมาตรา 23 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยให้มีความรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการศึกษาพบว่า ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะสำคัญที่มุ่งพัฒนาให้ประชากรมีคุณภาพและศักยภาพในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Binkley, M. et al., 2012); (Partnership for 21st Century Learning, 2013) อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาไทยยังคงประสบปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนยังเน้นเนื้อหาสาระและการจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่แท้จริง ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ยังมีปัญหาในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ประกอบกับผู้ปกครองและชุมชนยัง

ขาดความตระหนักและความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ทำให้การพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนไม่บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้บรรจุ การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสอดคล้อง กับแนวทาง Career Education เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถประกอบ อาชีพเลี้ยงตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฉวีดา เวชญาลักษณ์, 2565)

โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มุ่งบริหารจัดการ การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) จากการลงพื้นที่ศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างรายวัน และแรงงาน ภาคอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่งผลให้นักเรียนจำนวนมากต้องอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ประกอบกับนักเรียนร้อยละ 60 มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีสถานภาพหย่าร้าง ทำให้ขาดความ อบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอ จึงส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ ได้แก่ ความก้าวร้าว การติดเกม การขาดวินัยทางการเงิน การขาดทักษะชีวิต และการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำ รวมถึงมีความเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งนี้สาเหตุสำคัญเกิดจากการที่ผู้เลี้ยงดูขาดความรู้และ ทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ ยิ่งกว่านั้น นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านอาชีพที่ชัดเจน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการออกกลางคันและการว่างงานในอนาคต (โรงเรียนด่านขุนทด, 2567)

จากการศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใน ฐานะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักว่า การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนต้องอาศัยรูปแบบการบริหารที่เป็นระบบ มีทฤษฎี รองรับ และสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียน มิใช่เพียงการจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราว ผู้วิจัยจึงเลือก ประยุกต์ใช้กระบวนการบริหาร POLC เป็นกรอบแนวคิดหลัก เพื่อครอบคลุมการบริหารในทุกมิติอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดองค์กรและทรัพยากร การนำและสร้างแรงจูงใจ ไปจนถึงการกำกับติดตามผล ซึ่งนักเรียนของโรงเรียนด่านขุนทดควรได้รับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเร่งด่วน และเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นของ ผู้เรียนให้เกิดขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของครูและผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตและ อาชีพ รวมถึงผลลัพธ์แห่งการสร้างแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ก่อเกิดประโยชน์ สูงสุดต่อวงการศึกษ สังคม ชุมชนและประเทศชาติให้ยั่งยืน สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย ประชากร ได้แก่ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 รวมทั้งสิ้น 145 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 105 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert, R., 1967) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ตามสูตรของลอว์ซี (Lawshe, C. H., 1975) อยู่ระหว่าง 0.60-1 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.903 ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI modified)

2. สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ประกอบการยกร่างรูปแบบฯ จากนั้นนำร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่คัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเหมาะสมและความถูกต้องของร่างรูปแบบฯ ด้วยเทคนิคการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) พร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมด้านการใช้ภาษา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยจัดทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมสัมมนา จากนั้นดำเนินการจัดประชุมและรวบรวมข้อคิดเห็นจากการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ไปใช้จริงในปีการศึกษา 2567 ดำเนินการโดยผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบฯ และประชุมชี้แจงทีมรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 เพื่อสร้างความเข้าใจในการนำคู่มือไปปฏิบัติจริง จากนั้นดำเนินการตามคู่มือรูปแบบฯ ระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน ถึง

30 กันยายน พ.ศ. 2567 โดยผู้วิจัยนิเทศ ติดตาม และให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ประชากรที่ใช้ในการประเมินผล ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 268 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประเมินทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.818 ตามวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ของครอนบารค (Cronbach, L. J. , 1990) การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยแจกและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบริหารและมีความรู้ความสามารถ จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เพื่อประเมินด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ของการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน เพื่อร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group) จัดเตรียมการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ในวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 เวลา 13.00 - 16.00 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อคิดเห็นจากการวิพากษ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ตามประเด็นการประชุม สรุป อภิปราย ให้ข้อเสนอแนะ และรวบรวมข้อมูลการประเมินด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยการสรุปเนื้อหา แต่ละประเด็นเพื่อหาลักษณะร่วมและข้อสรุปร่วม โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 สรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยรวม (N = 105)

การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านหลักสูตร	3.52	0.36	มาก	4.77	0.25	มากที่สุด	0.26	3
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.51	0.36	มาก	4.71	0.31	มากที่สุด	0.25	4
3. ด้านการวัดและประเมินผล	3.39	0.30	ปานกลาง	4.69	0.28	มากที่สุด	0.27	1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยรวม (ต่อ) (N = 105)

การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
4. ด้านครูผู้สอน	3.62	0.26	มาก	4.70	0.29	มากที่สุด	0.22	5
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน	3.47	0.23	ปานกลาง	4.74	0.24	มากที่สุด	0.26	2
รวม	3.50	0.16	ปานกลาง	4.72	0.21	มากที่สุด	0.25	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนด้านขุนทด โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.26) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.36), ด้านด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.36), ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.23), และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.30) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.25) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.24), ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.31), ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.29) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.28) ตามลำดับ

ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและ อาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดและ ประเมินผล มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับแรก (0.27) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (0.26), ด้านหลักสูตร (0.26), ด้านการจัดการเรียนรู้ (0.25) และ ด้านครูผู้สอน (0.22) ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร พบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ระดับสถานศึกษา โดยวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของโรงเรียน และระดมความคิดร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ จุดมุ่งหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสัดส่วนเวลาเรียนให้ชัดเจน จากนั้นจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ มีการบูรณาการการสอนทักษะอาชีพ ร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ และปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ นักเรียนเลือกเรียนทักษะอาชีพได้หลากหลายตามความต้องการ ทั้งนี้ควรสร้างหลักสูตรโดยอาศัยความร่วมมือจาก ชุมชนและท้องถิ่น พร้อมส่งเสริมให้ครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น และครูภูมิปัญญานำหลักสูตรทักษะอาชีพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้อง กับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรและรูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีการส่งเสริมและพัฒนา ครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง พร้อมตรวจติดตาม ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือให้ครูสามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้

เชิงรุก (Active Learning) ในการจัดการเรียนการสอนได้ นักเรียนควรได้รับโอกาสฝึกปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเลือกเรียนรู้ทักษะอาชีพตามความถนัดและความสนใจ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่นและครูภูมิปัญญาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

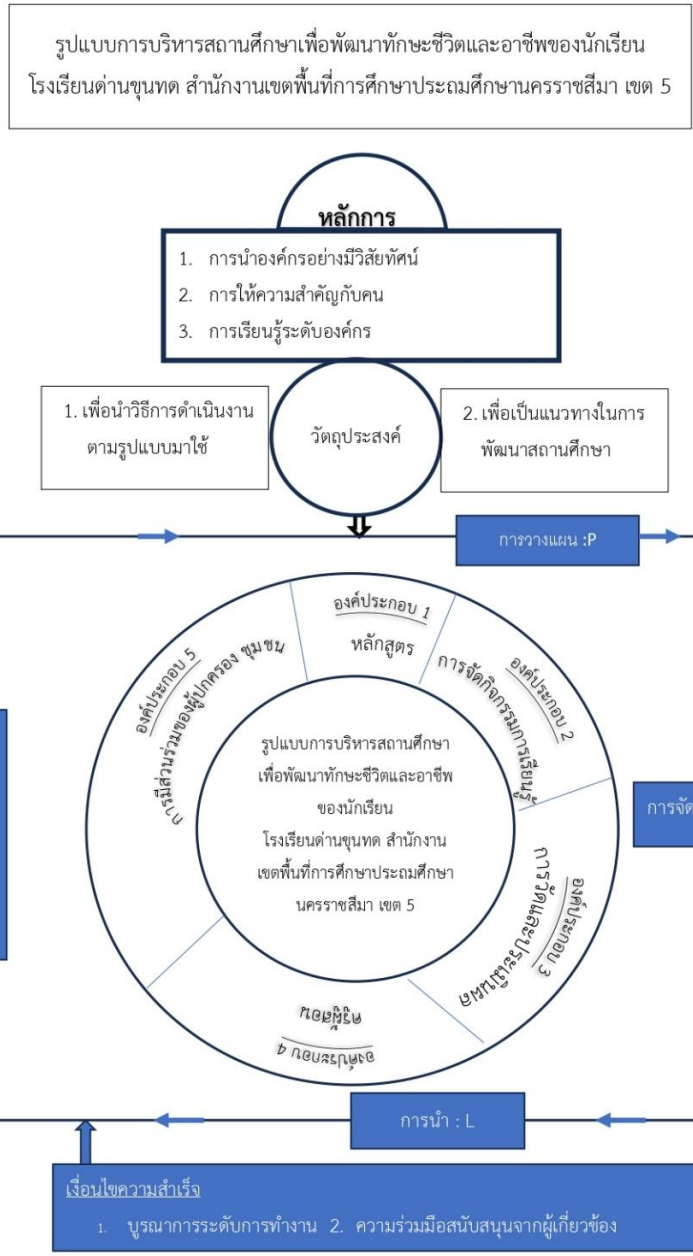
3. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งระหว่างการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยมีระบบการเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และความเข้าใจในการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนารูปแบบการประเมินให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และพัฒนาการด้านทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน พร้อมทั้งจัดทำบันทึกผลการจัดการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้และนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านครูผู้สอน พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์โลก มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน มีทักษะการสื่อสารและการเลือกใช้สื่อที่หลากหลาย รวมถึงนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งเสริมกระบวนการ PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีระบบควบคุม ติดตามผลงาน ประเมินผล และตรวจสอบให้การดำเนินงานด้านทักษะชีวิตและอาชีพเป็นไปตามแผนที่สถานศึกษากำหนดไว้

5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า สถานศึกษาควรวางแผนงานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดหาแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดประชุมร่วมระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบประสานงานอย่างชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการสอนทักษะอาชีพอย่างเพียงพอ รวมถึงมีระบบควบคุม ติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ตลอดจนมีระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านหลักสูตร 1.2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 1.3) ด้านการวัดและประเมินผล 1.4) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 1.5) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 2) กระบวนการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 2.1) การวางแผน (Planning) 2.2) การจัดองค์การ (Organizing) 2.3) การชี้นำ (Leading) และ 2.4) การควบคุมองค์การ (Controlling) และ 3) ผลที่เกิดจากกระบวนการบริหารตามคู่มือการใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 3.1) ชื่อรูปแบบฯ 3.2) หลักการของรูปแบบฯ 3.3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบฯ 3.4) องค์ประกอบและกระบวนการพัฒนารูปแบบฯ 3.5) การประเมินผลการใช้รูปแบบฯ 3.6) แนวทางการดำเนินงาน และ 3.7) เงื่อนไขความสำเร็จ แต่ละองค์ประกอบมีการขับเคลื่อนการบริหารงาน ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า นักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด มีผลการประเมินทักษะชีวิตและอาชีพก่อนการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.26) และหลังจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน พบว่าผลการประเมินทักษะชีวิตและอาชีพหลังเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.22)

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้าน

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า รูปแบบดังกล่าวมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับสูง เนื่องจากสถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาได้ตามองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างครบถ้วน โดยมีการสร้างความตระหนักให้แก่นักเรียนในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ พร้อมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นรากฐานสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ สถานศึกษายังดำเนินการสร้างความตระหนักแก่ครูผู้สอนและขอความร่วมมือจากผู้บริหารและชุมชนในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการอบรมพัฒนาครูผู้สอนตามโครงการและกิจกรรมที่กำหนด ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีระบบการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมและทั่วถึง รวมถึงมีการส่งเสริมการใช้เวลาว่างของนักเรียนเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกวัน ทั้งนี้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมกันขยายผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพไปยังนักเรียนทุกระดับชั้นในทุกปีการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) สูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และด้านหลักสูตร ตามลำดับ และแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด พบว่า ด้านหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และบูรณาการทักษะอาชีพร่วมกับรายวิชาต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลาย ครอบคลุม และนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านครูผู้สอนที่พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ใช้เทคโนโลยีและสื่อที่หลากหลาย รวมถึงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการวางแผน จัดหาแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนงบประมาณ ทั้งนี้ทุกด้านต้องมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษายังขาดระบบการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านความหลากหลายของเครื่องมือและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุชนารถ ทองคำเปลว และคณะ ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขียงราย เขต 1 ที่พบว่า สถานศึกษาระดับประถมศึกษายังมีสภาพการบริหารหลักสูตรและการวัดประเมินผลเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะการขาดกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างการวัดผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน (ภาณุชนารถ ทองคำเปลว และคณะ, 2568) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชฉรียา ภาธรธณฤต ได้ทำการวิจัย เรื่อง

การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ซึ่งให้เห็นว่าปัญหาสำคัญที่พบในสถานศึกษา คือ การขาดความเข้าใจและทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงการขาดเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและเป็นระบบ (ณัจฉริยา ภาธรธฤต, 2566)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน 5 ด้าน 2) กระบวนการบริหารโรงเรียนตามหลัก POLC และ 3) ผลที่เกิดจากกระบวนการบริหารตามคู่มือการใช้รูปแบบ 7 ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้บูรณาการองค์ความรู้จากหลายแหล่งมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบที่ครอบคลุมและมีความเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลฤดี เฟิงสง่า และมัทนา วังณอมศักดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล พบว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในยุคปัจจุบันต้องประกอบด้วยกระบวนการบริหารที่ครบถ้วนทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์การ การชี้แนะ และการควบคุม ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (มลฤดี เฟิงสง่า และมัทนา วังณอมศักดิ์, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา วรรณศรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสู่คุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ที่ระบุว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริงต้องมีการกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน บูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และมีการกำกับติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ (จิตติมา วรรณศรี, 2566)

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด มีผลการประเมินทักษะชีวิตและอาชีพก่อนการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนพบว่าผลการประเมินทักษะชีวิตและอาชีพหลังเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจ และมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทชุมชนและโลกของการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กมล โพธิเย็น เรื่อง Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ได้ลงมือปฏิบัติ อ่าน เขียน ตั้งคำถาม และอภิปราย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงและสามารถประยุกต์ใช้ทักษะในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กมล โพธิเย็น, 2564) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา วงศ์ชมภู และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาที่มีการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบและส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ สูงขึ้นอยู่ในระดับมาก (อัจจิมา วงศ์ชมภู และคณะ, 2566)

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยโรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาได้ตามองค์ประกอบและขั้นตอนที่กำหนด มีการสร้างความตระหนักแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน และมีการขยายผลไปยังนักเรียนทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่สร้างขึ้นได้รับการออกแบบโดยอิงบริบทของสถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง มีเงื่อนไขความสำเร็จที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา วงศ์ชมภู และคณะ ที่พบว่ารูปแบบ

การบริหารที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ทั้งนโยบาย กระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วม และการติดตามผล ล้วนส่งผลให้การนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษามีประสิทธิผลและยั่งยืน (อัจฉิมา วงศ์ชมพู และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณะประภา สุวรรณสมบัติ เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาตามแบบชีวิตวิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งพบว่าการบริหารงานวิชาการที่มีความต่อเนื่อง ชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ลักษณะประภา สุวรรณสมบัติ, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนด้านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 สรุปผลการวิจัยได้ 4 ประเด็นหลัก ดังนี้ พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และด้านหลักสูตร ตามลำดับ แนวทางการบริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพอย่างครบถ้วนและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง 2) รูปแบบที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน 5 ด้าน กระบวนการบริหารตามหลัก POLC และผลที่เกิดจากกระบวนการบริหารตามคู่มือการใช้รูปแบบ 7 ด้าน 3) ผลการประเมินทักษะชีวิตและอาชีพก่อนการใช้รูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการใช้รูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับสูง สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มี 3 ประการ ได้แก่ 1) ควรนำรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นไปกำหนดเป็นนโยบายหลักในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเป็นอันดับแรก 2) ควรพัฒนาทักษะการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ควบคู่กับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และ 3) ควรสนับสนุนการขยายผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัด ส่วนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อศึกษาความแตกต่างและข้อจำกัดในแต่ละบริบท 2) ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน อาทิ ภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร ความเข้มแข็งของชุมชน และบริบทของตลาดแรงงานในพื้นที่ และ 3) ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้เข้ากับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและโลกของการทำงานในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 11-28.

- จิตติมา วรณศรี. (2566). การบริหารจัดการสู่คุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณ การพิมพ์ 3.
- ณัจฉรียา ภาธรธณฤต. (2566). การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2565). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาณุชนารถ ทองคำเปลว และคณะ. (2568). แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 8(2), 1-15.
- มลฤดี เพ็งสง่า และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารวิชาการ การศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ, 24(2), 162-177.
- โรงเรียนด่านขุนทด. (2567). แผนปฏิบัติการ ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนด่านขุนทด. นครราชสีมา: โรงเรียนด่านขุนทด.
- ลักษณะประภา สุวรรณสมบัติ. (2565). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ สถานศึกษาตามแบบชีวิตวิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อัจฉิมา วงศ์ชมภู และคณะ. (2566). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิง รุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. วารสารสังคมศาสตร์บูรณา การ, 9(3), 17-25.
- Binkley, M. et al. (2012). Defining Twenty-First Century Skills. In *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*. Berlin, Germany: Springer Dordrecht.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essential of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.

Likert, R. (1967). The human organization: Its management and value. New York: McGraw-Hill.

Partnership for 21st Century Learning. (2013). Framework for 21st Century Learning. Retrieved October 12, 2025, from https://www.battelleforkids.org/wp-content/uploads/2023/11/P21_Framework_Brief.pdf